

PARADISE G.

PARADISE G.

Peelikkums pee Satweefchu Uwifehm.

KATALOG

Kreetna kutscheera ammats pee sirgeem.

Kutscheeri neprasdami kungeem leelaku stahdi padarr pee sirgeem, ne ka spehji aismakfah. Par to kungi man luhgufchi, lai rakstu kahdu kutscheera mahzibu. Te nu irr kutscheera mahziba: kad ween klausihis, tad jaw buhs labbi gan; bet ja buhs gudrineeks, tas ne klausihis, un kungam stahde buhs ka bijuse.

1) Ja tu ohres sirgus melle ar lehneem gaufeem sohtheem, tahdus melle ar plattahm krukhtim, leelu galwu, refnu kaku, leelu gaku us plezzeem, refnahm kahjahm, appatu treknu staustu. Ja tew waijag weegla sirga pehz streechanas, tahdus melle ar ne leelu plattahm krukhtim, kaulainu ne leelu galwu, plakkanu kaku un tahdeem pascheem plezzeem, affu schauru staustu, plakkaneem kaulaineem stilbeem, plakchahm appatahm ribbahm un plattu krukstu.

Parh 1059

2) Rihtâ pulksten Atrôs peezehlees, padohd firgam ohderiti un to padfirdi, tad ne ruhpehs firgam tuffsch wehders un stahwehs jo meerigs to fuffajohht.

3) Laidi fuffas firgam wirfû, fâ ehweli gal-dam, teefcham. Ne speed fuffahm weenu mallu zeefchaf klahht par ohtru, fcha firgam fuffas fohbi ferrahs ahdâ, fahp, un firgs ne stahw meerigs.

4) Galtu, stilbus lihds zella fauleem ne fuffa ne mas, bet nobers ar kartitfchahm. Kreh-pes un asti ismasga ar wehsu uhdeni un no-glaud ar kartitfchahm; waffaru usfeds nahtna dekki, seemu willanu, labbu leelu.

5) Sirgu isfprohdrejis eewedd stellingi un eedohd tam pilnu brohkast-ohderi. Kad isehdis, dohd nodsertees, par brihdi eebahs feenu. Ne dohd firgam nefad wairaf dsert us reisi, fâ pufspanni uhdens, par brihdi atkal, un par brihdi atkal, teekams firgs atdschrees. Tâ barro rihtâ pulksten 7, pufdeenä ohtru, waffarâ 7 trescho reisi; pa starpahm dohdi waffaraju fal-mus. Ne dohd firgam ne kad pilnu spanni uhdens us reisi, pamasitehm paleef no tam stih-was jeb lihkas preekschlahjas.

6) Ne turr sirgu ne kad us galdeem stellingi; if reis us falmeem bes grihdas. Ne turr stalli aplam filtu, ne pahrlœku wehsu.

7) Peepefchi preeksch brauffchanas jeb jah-fchanas ne dohd ne kad firgam leelu ohderi, ne arri pilnu spanni uhdens dsert. Kad mas trihs stundas papreeksch labbi pabarro un padfirdi, pirms tu juhds eeffschâ, tad tew firgi aplam ne dab-buhs ne leesu, ne stihwas lahjas, ne drubflahgu.

8) Ta tew tahfch zeffsch preekschâ, 7—10 un wairaf juhdsu, brauz pirmu juhdsi itt masu s tezziaus, pehz jo deenas drohschaf, treschu juh-dsi palaid smulkus riffschus un weenadi, tad firgs tew ne kad ne peeuffshs, fohkeem buhs peddere, un juhdses paliks ihfas.

9) Kad diwi juhdses brauzis, apturr firgus, lai atelschahs 10 minutes brihdi, un ja wehl tahlaf jabrauz leelâ karstumâ, padohd dsert pufspanni uhdens un brauz tubliht probjam, bet ar mehru, ne freij. Rahdu juhdsi preeksch naktsmahjahm padfirdi atkal pa bischkim, lai firgi naktsruhme drohschaf ehd un paleef pee spehka.

10) Laid pazellu weenadi, ne grohsees pa gra-wahm, ne freij labbâ zellâ, ne welzees lehni pa gruhtu zellu, tad sirgeem sawadi schkirrahs eet.

11) Greesdams pa labbu rohku uszehrt kreis-rohkas firgam, greesdams pa kreisrohku uszehrt labbas rohkas firgam, tâ weegli greeschahs. Ne rausti ne kad sirgeem mutti, jeb tu brauz, jeb tu jahj, jeb tu pagreesi, jeb tu pagallam noturri; if reis ar flaitu wilkschanu welz sirga

galwu ar grohscheem. Lai arrais famu kehwi
rausta par ehmu!

12) Sa tew trahpahs kahds kuhtris firgs pee
zitteem schigleem, tad ne kaujees, ne perr to
kuhtru pa zekku par apfmeeklu. Bet stalli, kad
wehl naw fleijas usliktas, noperr kuhtru sirgu
brangi ar affu pahtheadfinu, tad buhs zekka
jautris gan, bes kaufchanas. Nikka pehz ne
kauj sirgu ne kad; ta kaufchana ne libds ne ka,
bet israhda kutscheera mulkibu. Labba! kauj
niklotam sirgam waku brihdi nostahweht, redse-
dams ka tam prettineekam naw apnikkums stah-
weht pats fahls eet. Kad sirgam jauszehrt,
tad uszehrt 1—3 brangus zirteenus, bet ne
wairak, ka dasch mulkis kutscheeris darra, ar
sirgu kaufchanu leelu gudribu israhdijs.

13) Dsihwo mihligi ar sirgeem, apglaud
weenadi ween zil pee-eij, tee tew labba! mihlehs,
smalkak klausihis. Neblaustees, ne barrees ar sir-
geem, apjuttufchi sirgi ne dsirdeht wairs ne dsird,
woi kutscheers blauj woi ne blauj, ka kurlu paleek.

14) Naktstruhme eebrauzis nojuhds sirgu, bet
atstahj fleijas wirsu, teekams nosuffejis, un ap-
feds ar dekki, ir kruhtis un plezzus, lai ne eetai-
fahs pamasitehm stihwas kahjas. Sargi fa-
brauktu sirgu no uhdens un wellama wehja abra
jeb stalli. Par to gan drihs wiffi semneeka sirgi
pastihwi irr, kad fasilufchi dabbu uhdeni un
wehju. Stallim aistaisi durris un lohgu, tad

wedd sirgus fasilufchus eelshâ. Par pufs
stundu eedohd seenu ehst bes bailehm, bet pilnu
stundu noturri un tad eedohd stohpu ausu.
Kad isehduschi, tad pufsspanni uhdens, ta if
reis pa bischlim ween, teekams sirgi ne gribb
wairs. Naktstruhme barro wakkara stipri,
ohtra rihâ kad jabrauz probjam, tad barro un
dsirdini ar sinu; parleeku peebahsti sirgi dabbu
us zekku streijoht zits leefu, zits bruhshlagu,
zits stihwas kahjas, zits flimmas azzis.

15) Skattees smalki, ka sirgi weenadi
gaxri juhgti, un weenadi well, to kuhtrako
juhds par 2 zelli ihfaki par teem schigleem. Us-
kappeles ne rauj ihfas, bet laid til garras, ka
ween sirgam pakkakahjas ne durrahs pee swen-
gelehm.

16) Mahjâs sirgeem dibku stahwoht, islaid
tohs il deenas abra wahrteees, waffaru un
seemu, jebkahda gaisa un laika, sneega, leetu,
putteni, kad pilnu stundu isstaigajufchees pee-
labbini tohs ar maifes kummasinu un eewedd
stalli. Dubtus noslauzjis usleez dekki. Sa
ifdeenas darri, tad sirgi ne traklohs brauzoht,
ne arri stihwi paliks. Wahrtschanahs leelaks
labbums sirgam, ne ka tu prohti, par to klausii
ween ko mahzu.

17) Gefauz sirgu kahda wahrdâ ohderi tam
dohdams, jeb maifes kummasinu, jeb fahls
schkipninu; sirgi tewi wairak mihlehs, labba!
klausihis.

18) Leelehdeju barro wairak ar seen ar uhdeni, smallehdejam dohdi wairak aufas ar milteem beeseem un fahls schkipshinu.

19) Ne barro sirgu kà barrokli, jo tauki aug, jo spehls subd; weegli kauli, schigti sobti, isturreschana freenoht, tee irr pagallam. Tas pirmais nefaprascha, kas sirgu taukòs stiprumu zerre. No taukeem wairak liggu sirgam zeltahs, ne ka tu jehdsi. Meetneekam trekni sirgi geld, ar teem peemahnicht neprascheem kungeem azzis un iswilkt maffu. Kad sirgam buhs klaufiht lihds 20 gaddeem, tad turri to labbi spehla, bet ne stellingi taukòs, kà rohnus.

20) Stallim turri tihru grihdu, seenas, gree-stus; ne audse dsirnektus un pihschtus, bet stellingi turri falmus bes grihdas.

21) Katrai ausu teesai berr diwi teefas wafaraju-, jeb firnu-, jeb dahbotu-, jeb lehzu-ekfeles; rudsu-ekfeles tabs flittakas.

22) Sifnu leetas, fleijas turri weenadi ween mihstas, kad zeetas mettahs, tad eebahs remdenà uhdeni, un kad mihstas palikkufchas, tad isnemm no uhdens un eebers ar affu fuffekli pufstrahna ar degguti, un nokarr wahguhfi, ne faule, ne pee krahfus, ka zits mulkis krewi taifidams.

23) Naggus apmasga sirgeem ik neddel reift ar lampu elji, ohtra rihta uslaid us naggi iskaufetu dseltenu waffu.

24) Ne tauj kallejam waffu, waffaru pakawus kalt ar stohtim; naglu galwas peeteek sirgam, ar tahm aiskertees. Seemu taifi gluschi ihfinaas stohtinas. Leelas stohtis naggi pohsta, par to tik dauds sirgeem naggi kà ehrmi, un eet pohsta.

25) Pilnds naggòs (Wollhuf) eeleij appafschà (Sohle) ween terpentihn spirktu, bet fargees ar to peedurtees pee naggi fahneem (Hufwände). Nags no tam plihst. Naggi fahnus (Hufwände) laisti tà, kà mahza Nr. 23. Pilnus naggus turri us zeetas faufas grihdas un weenadi ween apfaltus, ne buhs ilgi ne reebwairs eijohht.

26) Ne wehrke naggam appafschu (Sohle), tik nolihdsini, kà warr pakawu peelaift, bet jo labbak apgrais nagga mallas itt appatas (Hufzehe). Preekschà nogrees zil ween warri, ais dsihwibas, to ne aisteez; bet pakkatà pee wehsischeem ne aisteez ne masar wehrkihseri. Tad isaug brangs appafsch nags un ne buhs ehrama tuppele, kà dauds mulki kalleji sirgeem ustaifa. Ne leez karstu pakawu pee sirga nagga klahht.

27) Ne laid wesselam sirgam affinis pa wezzu mulku mohdi, ja naw sirgam jaw affinis eelastas ik gaddus. Ne nolaidisi wifs taunumu sirgam, bet wesselam sirgam nolaisch ar affinim labbumu un gaddus no dsihwibas. Kad sirgs newessels paleek ar affinu wainu, tad nolaid zil geld.

28) Kad sirgš ne lauj kalt kahjas, notinn tam auſi ar auklinu zeefchi, un aptinn wiſſu galwu ar beefu dekki, ka ne warr ne dſirdeht ne redſeht, ſtahwehs gan. Bet ne laujees ar ſirgu kahtoht, jo deenas negantaks no tam paleef.

29) Kad kallejs aiſnaglojis, tad noplehs paſawu tubliht un iſwelz wiſſas naglu ſtabardſinas ſmalſki; naggu eetinn mahlu miſſla ar ettiki ſamihzitu wiſſaplahrt, teekams nags weffels. Bet ne dedſini mahlus, ka mulki darra.

30) Sahjameem ſirgeem maſga iſ rihtu kahjas ar wehſu uhdeni $\frac{1}{4}$ ſtundu, ne ilgak; noberr ar ſalmeem un wedd ſtellingi.

31) Ja kahdreis ſirgu pahleeku faſtrehjis tad lauj wakkas atpuhſtees puſſohtras ſtundas, tad eedohd ſeenu ehſt. Kad apehdis eedohd puſſſtohpju uhdens ko mutti apmehrzeht, tad eedohd ſiltu miſtuhdeni ar ſahli; ar puddeli eelej riſſle ehdamu karroti pulwera ar kohrteli ſiltahm meeſhm: 1 daku fehra, 2 dakas ſalpetera, $\frac{1}{10}$ daku Brechweinstein. So dohd diwi reiſ 3 ſtundu ſtarpà. Dhtra rihta ſiltà ſtalli nomasga wiſſu ſirgu ar itt ſiltu ſahrnu. Ja tad wehl ſahk kahſeht, tad iſlaid ſtohpju affins no lungahderes. Waſſaru ſiltà laiſa iſpeldini labbaſ uppe, bet ne dſenn prett ſtraumi peldeht dſilla uhdeni ſirgu ſtaipihrt, ka zits mulkis darra ſawà nejehgà.

32) Sauſſauli barro ar meeſchu milteem deſmit reiſ pa zehleenam, iſ reiſ pa ſaujinai. Ja

parleeku nobeigts, tad ſagraiſi ſwehtus rutkus itt ſmalſki, un barro 3 reiſ par deenu pa ſaujinai ar ohderi kohpà. Tahdu iſlaid ganniba, kur labba ſahle.

33) Kahſi dſeede ar 1 daku Aſnika-Blithe, 2 dakas Schafgarben-Blithe, 1 daku Siſſholz, par pulweri. No ta pulwera ſmell pilnu ehdamu karroti ar kaufſi, labbu tehjkarroti ſalmiak un puſſ tehjkarroti Brechweinstein klahrt, uſlej puſſ ſtohpju meeku wirſu un ſajauz kohpà. So eelej ſirgam 3 reiſ par deenu zaur riſſli, ne lej zaur nahſim jeb auſim, ka zits negudrs mehds darriht. Nahſis ſirgam futtini ar ſilteem uhdens garraineem ſpanni trihs reiſ par deenu, iſ reiſ weffelu ſtundu. Ja wehl kahſis ne atſtahj, tad nolaid ſtohpju affins no lungahderes.

34) Kad ſirgš kahju meſchgejis mihte, tad ſawahri ſeen-pabirras ar ettiki, eemehrz dweeli eeſſch tahs fullas, aptinn to dweeli ap mihti tiſ ſiltu ka rohka zeefch, ap pinnekta kaulinu (tur allaſchin meſchge) itt zeefchi. Kad atdſelſt, ap laiſti tiſ to dweeli uſ tahs kahjas. Trihs reiſ par deenu atraſi to dweeli un apmaſga mihti ar 1 daku ſlichtigen Salmiakgeiſt, 1 daku Kampfergeiſt, ar dſeltenahm kreewu ſeepehm, par ſalwi ſataiſitu, ka ſweeſtu waſſarà tiſ beefu, un tubliht atkal uſtinn to dweeli ar to ſiltu fullu. Lauj tahdam ſirgam waku ſtahweht meerà diwi neddelas.

35) Waſſarà eelaid ſirgus iſ deenas uppe atdſiſſinatees, bet ja naw itt ſilts laiſinſch, tad

ne atftahj ilgaf par $\frac{1}{4}$ ftundu uhdeni. Bet ne ftaipei firgu ar leelu peldinafchanu dsikkâ uhdeni, kâ dasch negudrâ mehds darriht.

36) Pafthwas kahjas famafga ik rihthu ar itt ftipru fahlsuhdeni jeb filku fahliumu. Kahjas appafschu (Sohle) mafga ar terpentin fpirktu reifu pa deenu; bet kahjas appafschu ween. Mallas (Hufwände) ne mafga. Za tam naw pilni naggi, tad turri to us gohwu fuhdeem ar mahleem famihzitus. No teem gan wehl ftihwaks liffees, bet ne behda neneeka; pahri deenas ismirzis nags atkal fabreedihâ un firgs ees labbi.

37) Saunus firgus ne turri stalli tukfchâ, bet kad ohderes teefu isehdufchi un feenu, noleez teem waffaraju falmus preefchâ, lai lawe laifu un ne eenemmahs pa lawekli ahffitees (Krippenfeger), jeb filli ehft kohpâ (Krippenbeifer).

38) Ne laid ne kad firgu grohfschds rinkî pa wezzu mulfigu mohdi. Muhfu laifds firgi tâ ne warr isturreht, bet paleek ftihwi plezzds un us gallu ar klabbahm kahjahm.

39) Preefch pilna peefta gadda ne puhle firga mihfftus kaulus un mihfes. Warri pabraukt pahri juhdsu, bet weegli. Bet jacht ne maf tew ne buhs tahdu kummetu. Kad lihds pilneem peezeem gaddeem buhfi firgu taupijis, tad braukfi to wehl diwidefmit gaddu wezzu ftipru un weeglu. Ne atbildi mulki ar femneeka firgeem, kâ tohs jaw treschâ seemâ ftihme ar balkeem. Zaisniba!

bet tee fiffeni treschâ gaddâ jaw isaugufchi, bet til pat ja par jauni pahrpuhleti, ne gaid diwidefmit gaddus, bet jaw nolikti us raggu-kalna.

40) Zeels labbums firgam, kad mehnefcha ftarpâ weentreis to fiktâ stalli zaur zaurehm ismafga ar filtu fahrnu, un noflauzijis apfedf ar leelu dekki. Uzzis farga no fahrma.

41) Ne barro firgu ar dahbolinu ween, bet ik reis pahrmihfchu ar feenu jeb zittas fahles fehku; schâ no dahbolina ween drihs pohstâ eet, dabbu bruhflahgu, leefu un zittas wainas.

42) Kummetus ne audse stalli bet gannibâ, ja gribbi labbu bruhka firgu isaudseht. Ne barro kummetus kâ barrokus, ar to issteepfi teem augumu leelu un spehku nabbagu. Turri kummetus labbi spehka, bet ne kad ne usleeli tohs taukos isfuttinatus, eefsch teem naw ne ka.

43) Zskaltufchus traufenus naggus turri us gohwu fuhdeem, un kad pehz laifa atlaidufchees, tad mafga tohs ik deenas ar lampu elju, un pahri reis neddekâ nolaid ar iskaufetu waffu.

44) Kad firgam eenahfchi, futtini feena pabirras ar mahroschu uhdeni, eeleez to kahdâ drehbê un feen apfahrt schohfleem itt filtu un turri weenadi filtu. Gekschâ dohd pulweri labbu ehdamu karroti trihs reis par deenu: weenu dalku fehra, diwi dalkas falfpetera, us katru karroti wirfû tehkarroti Brechweinstein; to famaisi ar kahdahm 3 karrotehm meelu, un usleez ar mentniti zittu pehz zitta us mehli, teekams

ta teefa beigta. Sa trums kur rahdahs, to fut-
tini kà jaw teizu, ar seena pabirrahm; ja pa-
truhst, ne dseede to zeeti, bet ismasga ween
ar uhdeni un seepehm.

45) Gruhtu jeb drahtigu kehwi ne turr dihku
stalli, bet brauz kà zittus sirgus ar prahtu lihds
beidsamai deenai. Sa tad wehl gruhta dsen-
deschana, tad eelaid ar sirga trekteri *) sarnas
gallà pufs stohpu filtu lampas elju eekschà, un
pahrsen wehderu ar itt plattu dweeli zeeschi un
wadda weenadi ween apfahrt. Sa anglis ne-
lahgà weetà eegullees, tad mekle wezzu-mahti.

46) Labbam kutscheerim sirgi klaufa kà ween
gribb, neleetim tee prettineeki ween, lai tahds
sirgus kauj zil gribb, bet ne klaufihs til pat.
Bet ja sirgi jaw galwu farga no kutscheera roh-
kas, tahds kutscheers us tahm pehdahm jadsenn
prohjam. Kad sirgi kutscheerim eet wirsù lohst,
jeb ar kahjahm zehrt, tas kutscheers irr bailigs
un labbaki ees par sakki. Kad kutscheers ar sir-
geem barrahs un blaustahs, tahds naw jaturr
pee sirgeem, labbaks pee wehrscheem buhs.

Bet lai buht wifs kà buhdams, funga gudra
azz darra sirgus fweikus un preezigus.

*) Lavement mittelst des Viehtrichters, der allgemein
bekannt ist.

— — — — —
B r i b w d r i k k e h t.

No juhrmaks-gubernias angstas waldischanas pufes:
Hofrath de la Croix.